

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 330

Finanse

na rzecz zrównoważonego rozwoju

Gospodarka – etyka – środowisko

Redaktorzy naukowci

Leszek Dziawgo, Leszek Patrzalek

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redaktor Wydawnictwa: Barbara Majewska

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-460-8

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Marcin Będzieszak: Opłaty za usługi i dochody własne jako źródło finansowania wybranych zadań w miastach wojewódzkich w Polsce	13
Renata Biadacz, Kazimierz Juszczyk: Analiza wykorzystania kolektorów słonecznych do wytworzenia ciepłej wody użytkowej.....	22
Joanna Błach, Anna Doś: Zastosowanie modelu DuPonta w kontekście zarządzania środowiskiem w przedsiębiorstwie – możliwości wykorzystania w praktyce polskich przedsiębiorstw	34
Iwetta Budzik-Nowodzińska: Efektywność ekonomiczna przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu energetyki odnawialnej jako czynnik zrównoważonego rozwoju.....	42
Michał Buszko: Społeczna odpowiedzialność banków giełdowych – korzyści inwestycyjne z tytułu uczestnictwa w RESPECT Index	52
Beata Domańska-Szaruga: Konkurencyjność banków spółdzielczych jako partnerów lokalnych społeczności.....	63
Joanna Działo: Instytucje fiskalne a standardy etyczne w polityce fiskalnej ..	72
Beata Zofia Filipiak: Kierunki i skutki przekształceń lokalnej gospodarki odpadami komunalnymi w świetle zmian ustawowych	80
Monika Foltyn-Zarychta: Koncepcja zmniejszającej się w czasie stopy dyskonta w ocenie efektywności inwestycji publicznych o oddziaływaniach długoterminowych	89
Marzena Ganc, Magdalena Mądra-Sawicka: Wpływy do budżetów gmin przy wprowadzeniu podatku dochodowego w indywidualnych gospodarstwach rolnych	99
Maria Magdalena Golec: Zrównoważony rozwój spółdzielni kredytowych w Polsce w oparciu o zasadę lokalności	108
Karolina Gwarda: Źródła finansowania zakupu zero- i niskoemisyjnych środków transportu publicznego w Polsce	116
Jerzy Gwizdała: Rola Banku Ochrony Środowiska SA w Warszawie w finansowaniu inwestycji w obszarze ochrony atmosfery.....	126
Agnieszka Huterska, Robert Huterski: Wykorzystanie podatku od nieruchomości dla zrównoważonego rozwoju miast na przykładzie Torunia	135
Agnieszka Jachowicz: Główne trendy w polityce podatkowej w krajach Unii Europejskiej w okresie kryzysu	148
Alicja Janusz: Przegląd istniejących i projektowanych rozwiązań w zakresie funduszy restrukturyzacyjnych sektora finansowego w Unii Europejskiej	157

Barbara Karlikowska: Ryzyko środowiska naturalnego a działalność przedsiębiorstw	165
Magdalena Klopott: Mechanizmy finansowania przyjaznego środowisku demontażu statków – fundusz recyklingowy.....	173
Lidia Klos: Wiedza i świadomość ekologiczna studentów	182
Adam Kopiński: Taksonomia i zastosowanie metody Hellwiga w ocenie efektywności funduszy inwestycyjnych	192
Andrzej Koza: Finansowe instrumenty wsparcia samozatrudnienia osób niepełnosprawnych w Wielkiej Brytanii i Polsce	205
Grażyna Leśniewska: Sztuka zrównoważonego życia	214
Agnieszka Lorek: Lokalna polityka energetyczna w zrównoważonym rozwoju gmin śląskich	222
Agnieszka Łukasiewicz-Kamińska: Waluta wirtualna – moda, czy pieniądź przyszłości?.....	231
Ireneusz Miciuła, Krzysztof Miciuła: Energia odnawialna i jej aspekty finansowe jako element zrównoważonego rozwoju Polski	239
Tomasz Piotr Murawski: Ocena działań społecznej odpowiedzialności biznesu – przegląd wybranych metod	248
Marta Musiał: Dylematy zarządzania finansami osobistymi w kontekście koncepcji solidarności międzypokoleniowej.....	258
Bogdan Nogalski, Andrzej Kozłowski: Zarządzanie finansami w samorządzie gminnym wobec wyzwań nowego zarządzania publicznego.....	266
Teresa Orzeszko: Miejsce edukacji finansowej społeczeństwa w strategii społecznej odpowiedzialności biznesu krajowych banków giełdowych w Polsce	274
Agnieszka Parlińska: Wybrane aspekty zadłużania się samorządów gminnych w Polsce	284
Andrzej Parzonko: Przewidywalność i stabilizacja cen mleka jako czynnik zrównoważonego rozwoju gospodarstw rolniczych i przedsiębiorstw przetwórczych.....	293
Monika Pettersen-Sobczyk: Modele biznesowe banków w kontekście koncepcji zrównoważonego rozwoju	301
Dariusz Piotrowski: Wartości islamu a koncepcja zrównoważonego rozwoju	308
Michał Polasik, Anna Piotrowska: Transakcyjne wykluczenie finansowe w Polsce w świetle badań empirycznych.....	316
Adriana Przybyszewska: Determinanty przedsiębiorczości kobiet na przykładzie wybranych krajów	326
Eleonora Ratowska-Dziobiak: Rozwój kanału <i>direct</i> na polskim rynku ubezpieczeń	336
Adam Reczuch: Wykluczenie finansowe osób młodych w perspektywie założenia nowego gospodarstwa domowego	344

Robert Skikiewicz: Bariery w działalności instytucji finansowych na tle zmian sytuacji gospodarczej Polski	352
Beata Skubiak: Wpływ kryzysu finansowego i gospodarczego na rozwój zrównoważony, ze szczególnym uwzględnieniem konsekwencji społecznych.....	361
Sylwia Słupik: Proekologiczne strategie rozwoju przedsiębiorstw województwa śląskiego.....	369
Małgorzata Solarz: Ochrona konsumenta a wykluczenie finansowe stanowiące wynik niewłaściwego zarządzania ryzykiem finansowym codzienności	378
Anna Spoz: E-faktury – nowinka technologiczna czy upowszechniający się sposób dokumentowania transakcji gospodarczych	387
Joanna Stawska: Znaczenie <i>policy mix</i> dla działalności inwestycyjnej przedsiębiorstw w kontekście zrównoważonego rozwoju.....	397
Marek Szturo, Joanna Tomczyk: Rozwój zrównoważony miast jako szansa dla prywatnych inwestycji na przykładzie aglomeracji azjatyckich.....	406
Paulina Szulc-Fischer: Proekologiczne inicjatywy klastrowe	414
Magdalena Ślebocka: Fundusze unijne dla zrównoważonego rozwoju – bariery w pozyskiwaniu i rozliczaniu na przykładzie gmin województwa łódzkiego.....	424
Aneta Tylman: Obszary badań prawno-finansowych zrównoważonego rozwoju – próba identyfikacji	432
Piotr Urbanek: Standardy etyczne polityki wynagradzania kadry kierowniczej w bankach w okresie kryzysu finansowego – próba oceny.....	439
Tomasz Uryszek: Międzypokoleniowa redystrybucja długu publicznego na przykładzie krajów Unii Europejskiej	448
Julia Anna Wachowska: Rynek kredytów mieszkaniowych w Polsce – studium analityczne	458
Damian Walczak: Solidaryzm społeczny a uprawnienia emerytalne grup uprzywilejowanych.....	468
Marcelina Więckowska: Inwestorzy instytucjonalni na rynku inwestycji w energię odnawialną	477
Paweł Witkowski: Ryzyko węglowe – koncepcja i pomiar.....	486
Bogdan Włodarczyk: Tworzenie oferty bankowej z wykorzystaniem bankowości elektronicznej	495
Justyna Zabawa: Zarządzanie kapitałem ludzkim we współczesnych bankach w kontekście ich ekologicznej odpowiedzialności	503
Marika Ziemia, Krzysztof Świeszczak: Reklamy bankowe – między manipulacją a faktyczną potrzebą klientów.....	511

Summaries

Marcin Będzieszak: User charges and own-source revenues as sources of financing selected tasks in voivodeship cities in Poland	21
Renata Biadacz, Kazimierz Juszczak: Analysis of the use of solar collectors to produce hot water	33
Joanna Blach, Anna Doś: The application of the DuPont model in the context of corporate environmental management – evidence from the Polish companies	41
Iwetta Budzik-Nowodzińska: Economic effectiveness of investments related to the renewable energy sources as a factor of sustainable development... ..	51
Michał Buszko: Corporate Social Responsibility of stock exchange listed banks – investing profits due to participation in RESPECT Index.....	62
Beata Domańska-Szaruga: Competitiveness of cooperative banks as local community partners	71
Joanna Działo: Fiscal institutions and ethical standards in fiscal policy.....	79
Beata Zofia Filipiak: Directions and consequences of the transformation of local economy of municipal waste in the light of changes in the laws.....	88
Monika Foltyn-Zarychta: The concept of time-declining discount rate in the appraisal of public projects with long-term effects	98
Marzena Ganc, Magdalena Mądra-Sawicka: The proceeds to municipalities with the introduction of income tax in individual farms.....	107
Maria Magdalena Golec: Sustainable development of Polish credit cooperatives based on the principle of localness.....	115
Karolina Gwarda: Sources of funding the purchase of zero- and low carbon means of public transport in Poland	125
Jerzy Gwizdała: The role of the environment protection bank JSC in Warsaw in financing investment in the protection of the atmosphere	133
Agnieszka Huterska, Robert Huterski: Application of property tax in sustainable development of towns with town of Toruń as an example.....	147
Agnieszka Jachowicz: Main trends in tax policy in the European Union states in the times of crisis	156
Alicja Janusz: The review of existing and anticipated solutions for the financial sector restructuring funds in the European Union	164
Barbara Karlikowska: Natural environment risk and activities of enterprises	172
Magdalena Klopott: Financing mechanisms of the environmentally friendly ship dismantling – case of recycling fund	181
Lidia Klos: Environmental knowledge and awareness of students.....	191
Adam Kopiński: Taxonomy and application of Hellwig’s method for assessing the effectiveness of investment funds	204
Andrzej Koza: Financial instruments of disabled people self-employment support in Great Britain and Poland	213

Grażyna Leśniewska: Art of sustainable life	221
Agnieszka Lorek: Local energy policy for the sustainable development of the Silesian communities	230
Agnieszka Łukasiewicz-Kamińska: Digital currency – temporary trend or money of future?	238
Ireneusz Miciuła, Krzysztof Miciuła: Renewable energy and its financial implications as a component of sustainable development of Poland	247
Tomasz Piotr Murawski: An evaluation of Corporate Social Responsibility – review of chosen methods	257
Marta Musiał: Personal finance management dilemmas in the context of intergenerational solidarity concept	265
Bogdan Nogalski, Andrzej Kozłowski: Finance management in commune self-government in the face of challenges of new public management	273
Teresa Orzeszko: Importance of financial education of society in CSR strategy of domestic listed banks in Poland	283
Agnieszka Parlińska: Selected aspects of the indebtedness of municipalities in Poland	292
Andrzej Parzonko: Predictability and price stabilization of milk as a factor in the sustainable development of farms and food processing enterprises	300
Monika Pettersen-Sobczyk: Banks business models in the context of sustainable development concept	307
Dariusz Piotrowski: Values of islam and the concept of sustainable development	315
Michał Polasik, Anna Piotrowska: Empirical studies on transactional financial exclusion in Poland	325
Adriana Przybyszewska: Determinants of entrepreneurship of women based on selected countries	335
Eleonora Ratowska-Dziobiak: Development of the direct channel on the Polish insurance market	343
Adam Reczuch: Financial exclusion of young people in the perspective of establishment of a new household	351
Robert Skikiewicz: Barriers of activity of financial institutions against the background of changes in the economic situation of Poland	360
Beata Skubiak: The impact of economic and financial crisis on sustainable development with focus on social consequences	368
Sylvia Słupik: Ecological strategies for the development of Silesian Voivodeship enterprises	377
Małgorzata Solarz: Consumer protection vs. financial exclusion as a result of incorrect everyday financial risk management	386
Anna Spoz: E-invoices – technological novelty or a spreading method of documenting commercial transactions	396

Joanna Stawska: The importance of policy mix for investment activities of enterprises in the context of sustainable development	405
Marek Szturo, Joanna Tomczyk: Sustainable urban development as an opportunity for private investments on the example of Asian agglomerations.....	413
Paulina Szulc-Fischer: Pro-ecological cluster initiatives	423
Magdalena Ślebocka: EU funds for sustainable development – barriers in obtaining and accounting on the example of municipalities of Łódź Voivodeship.....	431
Aneta Tylman: Areas of legal and financial studies of sustainable development – an attempt to identify.....	438
Piotr Urbanek: Ethical standards of top executive’s remuneration policy in the banking sector during the financial crisis – attempt to assess	447
Tomasz Uryszek: Intergenerational redistribution of public debt. The example of European Union countries	457
Julia Anna Wachowska: Housing loans market in Poland – analytical project	467
Damian Walczak: Social solidarity and the pension rights of privileged groups	476
Marcelina Więckowska: Institutional investors in the renewable energy investment market.....	485
Paweł Witkowski: Carbon risk – concept and measurement	494
Bogdan Włodarczyk: Creation of banking offer using e-banking	502
Justyna Zabawa: Human capital management in contemporary banks, in the context of corporate eco-responsibility	510
Marika Ziemia, Krzysztof Świeszczak: Banking advertising – between a manipulation and a real customer need.....	520

Alicja Janusz

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

PRZEGLĄD ISTNIEJĄCYCH I PROJEKTOWANYCH ROZWIĄZAŃ W ZAKRESIE FUNDUSZY RESTRUKTURYZACYJNYCH SEKTORA FINANSOWEGO W UNII EUROPEJSKIEJ

Streszczenie: Celem artykułu jest przegląd praktyk w zakresie funduszy restrukturyzacyjnych w krajach członkowskich Unii Europejskiej w świetle koncepcji harmonizacji zasad ich funkcjonowania zaproponowanych przez Komisję Europejską. Metodą badawczą wykorzystaną do realizacji celu był opis zjawisk gospodarczych, ze szczególnym uwzględnieniem prezentacji narodowych rozwiązań w zakresie funduszy restrukturyzacyjnych. Porównania te poprzedzone zostały teoretycznymi rozważaniami dotyczącymi roli funduszy restrukturyzacyjnych w instytucjonalnej sieci bezpieczeństwa finansowego.

Słowa kluczowe: fundusze restrukturyzacyjne, kryzys finansowy, regulacje rynku finansowego.

DOI: 10.15611/pn.2014.330.16

1. Wstęp

Ostatni kryzys finansowy ujawnił, że wobec braku w krajach Unii Europejskiej (UE), zarówno na poziomie wspólnotowym, jak i krajowym, skutecznych narzędzi radzenia sobie z zagrożonymi lub upadającymi instytucjami finansowymi, dla uniknięcia negatywnych zjawisk konieczne było zaangażowanie pokaźnych środków finansowych z budżetów państw członkowskich¹.

Z tych i innych powodów ratowanie banków (dokapitalizowanie i gwarancje publiczne) stało się opcją nieakceptowalną, której użycie wykluczyć ma między innymi proces restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji. Jego oczekiwanym rezultatem jest zniesienie lub ograniczenie domyślnych gwarancji państwa dla dużych i systemowo ważnych banków. Podstawowym celem wprowadzenia specjalnych regulacji odnośnie do restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji instytucji finansowych jest ograniczanie kosztów fiskalnych i ryzyka systemowego potencjalnej upadłości [Franklin i in. 2012, s. 119].

¹ Od 1 października 2008 r. do 1 października 2012 r. KE zatwierdziła pomoc dla sektora finansowego w łącznej wysokości 5058,9 mld EUR (40,5% PKB UE) [Facts... 2012, s. 9].

W maju 2010 r. Komisja Europejska (KE) zaproponowała, aby jednym z elementów tworzonych ram zarządzania kryzysowego były fundusze restrukturyzacyjne finansowane z opłat nałożonych na banki [Komunikat Komisji... 2010]. Na forum UE trwa debata mająca na celu harmonizację zasad funkcjonowania tych funduszy oraz utworzenia ponadnarodowego europejskiego jednolitego mechanizmu restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji banków (Single Resolution Mechanism – SRM) [Proposal... 2013].

2. Metodyka badań i przebieg procesu badawczego

Celem artykułu jest przegląd praktyk w zakresie funduszy restrukturyzacyjnych w krajach członkowskich UE w świetle koncepcji harmonizacji zasad ich funkcjonowania zaproponowanych przez KE. Metodą badawczą wykorzystaną do realizacji celu był opis zjawisk gospodarczych, ze szczególnym uwzględnieniem prezentacji narodowych rozwiązań w zakresie funduszy restrukturyzacyjnych oraz analiza porównawcza zasad funkcjonowania tych funduszy w kontekście propozycji wynikających z projektów nowych regulacji unijnych. Porównania te poprzedzone zostały teoretycznymi rozważaniami dotyczącymi istoty, typologii oraz roli funduszy restrukturyzacyjnych w instytucjonalnej sieci bezpieczeństwa finansowego.

Badania przeprowadzono w oparciu o informacje zawarte na oficjalnych stronach internetowych instytucji gwarancyjnych oraz analizę narodowych aktów prawnych w omawianym zakresie.

3. Rola funduszy resolution w spieraniu stabilności finansowej

Silny i kompletny system stabilności finansowej nie byłby możliwy bez funduszu restrukturyzacyjnego, który stanowi wyodrębniony zasób środków majątkowych przeznaczonych na przeprowadzenie postępowań sanacyjnych i procedur uporządkowanej likwidacji w instytucjach finansowych. Najczęściej przytaczanym argumentem za tworzeniem takich funduszy są wysokie koszty upadłości instytucji finansowych, zarówno społeczne, jak i ekonomiczne [Čihák, Erlend 2009]. Fundusze restrukturyzacyjne mają istotne znaczenie w spieraniu stabilności finansowej, gdyż pozwalają kumulować środki na ewentualne działania naprawcze w okresach stabilnego rozwoju² [Wierzba 2012; Zingales 2009] oraz zapobiegać zjawiskom efektu zarażania [Masiukiewicz 2013].

Celem funduszy restrukturyzacji powinno być nadzorowanie upadłości instytucji finansowych, ochrona stabilności finansowej oraz ograniczanie efektu domina. Nie powinny one jednak zapewniać ochrony instytucjom finansowym przed upadłością, lecz raczej gwarantować, że postępowanie upadłościowe będzie przebiegać w sposób uporządkowany, nie stwarzając tym samym zagrożenia dla systemu [Koleśnik 2013].

² Pod warunkiem że gromadzą środki na zasadzie *ex ante*.

4. Koncepcja funduszy restrukturyzacji w Unii Europejskiej

KE zaproponowała stworzenie zharmonizowanej sieci krajowych funduszy restrukturyzacyjnych. Dyrektywa w sprawie restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji banków, której projekt ma być zatwierdzony do końca 2014 r. ma obowiązywać państwa członkowskie do zapewnienia finansowania narodowych procesów restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji ze specjalnych funduszy [Proposals... 2012; szerzej zob. Janusz 2013]. Środki gromadzone przez te fundusze powinny być odseparowane od budżetów narodowych.

Zgodnie z projektem sposób finansowania tych funduszy powinien uwzględniać gromadzenie środków zarówno na zasadach *ex ante*³, jak i *ex post*⁴ oraz, w razie konieczności, dodatkowe wsparcie w postaci pożyczek zaciąganych w instytucjach finansowych lub w banku centralnym. W celu zagwarantowania, że część środków finansowych jest dostępna przez cały czas, oraz ze względu na procykliczność związaną z finansowaniem *ex post*, proponuje się minimalny docelowy poziom środków dostępnych w ramach mechanizmu finansowania, który ma zostać osiągnięty dzięki składkom *ex ante* w okresie 10 lat. Na podstawie obliczeń modelowych ustalono, że poziom ten powinien wynosić 1% gwarantowanych depozytów. Projekt przewiduje również, że do celów finansowania działań restrukturyzacyjnych mogą być wykorzystywane narodowe systemy gwarancji depozytów.

Dla państw strefy SSM⁵ stworzony ma zostać także jednolity fundusz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji banków, który będzie finansowany przez banki krajów strefy SSM [Proposals... 2013]. W ciągu 10 lat od utworzenia fundusz ten, podobnie jak fundusze narodowe, powinien dysponować co najmniej równoważnością 1% wartości depozytów, objętych systemami gwarantowania depozytów. Wysokość składek płaconych przez banki na rzecz funduszu ma być uzależniona od poziomu ogólnych zobowiązań banków i ich profilu ryzyka

5. Narodowe rozwiązania w zakresie funduszy restrukturyzacyjnych

W sytuacji kryzysowej, przy braku funduszy restrukturyzacyjnych, najczęstszym rozwiązaniem jest bezpośrednie wykorzystanie środków budżetowych, a następnie odzyskanie ich z podatków i opłat nałożonych na instytucje finansowe. Takie rozwiązanie w ostatnich latach było dość powszechnie stosowane w krajach europejskich, takich jak Austria, Belgia, Dania, Finlandia, Francja, Holandia, Islandia, Słowenia, Słowacja, Portugalia, Węgry, Wielka Brytania [KPMG 2012]. Środki gromadzone w ten sposób trafiają do budżetu, a więc nie stanowią wyodrębnionej

³ Kumulowanie środków z wyprzedzeniem.

⁴ Gromadzenie środków po wystąpieniu problemów instytucji finansowych.

⁵ Państwa objęte Jednolitym Mechanizmem Nadzorczym (Single Supervisory Mechanism) SSM.

masy środków o z góry określonym przeznaczeniu, nie można ich zatem zaliczyć do funduszy restrukturyzacyjnych. Zdaniem autorki takie rozwiązania nie zapewnią w przyszłości środków na finansowanie działań restrukturyzacyjnych.

Tabela 1. Fundusze restrukturyzacyjne utworzone w wybranych krajach UE

Kraj/rozpoczęcie działalności	Nazwa funduszu	Podmioty objęte
Odrębny publiczny fundusz		
Cypr (2011)	specjalny fundusz dla stabilności sektora bankowego (przy budżecie)	banki z siedzibą na Cyprze
Belgia (2008)	Fundusz Specjalny ^{a)}	towarzystwa ubezpieczeń na życie
Hiszpania (2012)	Fundusz Uporządkowanej Restrukturyzacji Banków FOBR	
Niemcy (2011)	fundusz restrukturyzacji	banki mające centralę w Niemczech ^{b)}
Szwecja (2009)	Fundusz Stabilności administrowany przez Szwedzkie Biuro Zarządzania długiem	instytucje kredytowe
Fundusz w ramach systemu gwarancyjnego		
Hiszpania (2012)	Fundusz Gwarantowania Depozytów Instytucji Kredytowych ^{c)} FGDEC	instytucje kredytowe
Irlandia (2013)	fundusz restrukturyzacji	banki, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-pożyczkowe, towarzystwa budowlane
Polska (2013)	Fundusz stabilizacyjny będący funduszem własnym Bankowego Funduszu Gwarancyjnego (BFG)	podmioty, w których depozyty gwarantuje BFG
Rumunia (1996)	Bankowy Fundusz Gwarantowania Depozytów (FGDB) ^{d)}	instytucje kredytowe
Włochy (1987)	Fundusz Interwencyjny w ramach Międzybankowego Funduszu Zabezpieczenia Depozytów (FITD)	banki
Wielka Brytania (2001)	System Gwarantowania Usług Finansowych (FSCS) ^{e)}	instytucje finansowe

^{a)} Administratorem funduszu jest jednostka podlegająca belgijskiemu Ministerstwu Skarbu i niemająca osobowości prawnej, o nazwie Deposit and Consignment Office; ^{b)} Nie są nim objęte oddziały banków zagranicznych; ^{c)} Instytucja powołana do życia w październiku 2011 r. wskutek zintegrowania dotychczasowej struktury gwarancyjnej, składającej się z trzech oddzielnych podmiotów: Funduszu Gwarancji Depozytów w Instytucjach Bankowych (FGDEB), Funduszu Gwarancji Depozytów w Kasach Oszczędnościowych (FGDCA), Funduszu Gwarancji Depozytów w Spółdzielczych Bankach Kredytowych (FGDCC); ^{d)} Trwają prace nad stworzeniem funduszu restrukturyzacyjnego, którym administrowałby FGDB; ^{e)} Na mocy ustawy Prawo bankowe z lutego 2009 r. FSCS wspiera realizowany pod kierunkiem Banku Anglii specjalny program naprawczy i likwidację instytucji kredytowych (Special Resolution Regime).

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji zawartych na oficjalnych stronach internetowych instytucji gwarancyjnych, analiza narodowych aktów prawnych w omawianym zakresie.

Znacznie lepszym rozwiązaniem jest tworzenie odrębnych funduszy restrukturyzacyjnych, które w ostatnich latach powstały w wielu państwach członkowskich UE (tab. 1).

Przyczyną ich tworzenia był kryzys i związane z nim problemy instytucji finansowych (np. w Szwecji, Wielkiej Brytanii) albo zapowiedź wprowadzenia wymogu ich istnienia przez KE (np. w Polsce).

Część z nich powstała jako fundusz wyodrębniony w ramach systemów gwarancyjnych zarządzanych przez instytucje publiczne lub publiczno-prywatne. Systemy gwarantowania roszczeń klientom instytucji finansowych, oprócz typowych dla nich zadań polegających na wypłacie odszkodowań⁶, mają możliwość podejmowania działań interwencyjnych, zapobiegających ewentualnym upadłościom i stabilizujących sektor finansowy⁷. Nie jest to jednak powszechna praktyka w krajach europejskich. Rozwiązanie takie przyjęto np.: w Irlandii, Polsce, we Włoszech i w Wielkiej Brytanii.

Innym przyjętym rozwiązaniem są odrębne fundusze publiczne, utworzone w takich krajach, jak Cypr, Belgia, Niemcy i Szwecja.

W Hiszpanii procesy restrukturyzacyjne są wspierane zarówno przez Fundusz Uporządkowanej Restrukturyzacji Banków (FOBR)⁸, będący funduszem publicznym administrowanym przez niezależny Komitet Zarządzający, jak i Fundusz Gwarantowania Depozytów Instytucji Kredytowych odpowiedzialny za gwarantowanie depozytów, ale również działania pomocowe na rzecz banków objętych systemem gwarancji.

Zdecydowana większość krajów unijnych, w których utworzono fundusz restrukturyzacyjny, objęła jego działalnością tylko instytucje kredytowe. Wyjątkiem jest Belgia i Wielka Brytania. Szerszy zakres podmiotowy wynika z faktu, że fundusze te zostały utworzone w instytucjach gwarancyjnych, których zakres działalności obejmuje różne grupy pośredników finansowych.

Sposoby wyliczania i wnoszenia opłat na rzecz funduszy restrukturyzacyjnych w UE są zróżnicowane (tab. 2). Chociaż dają się zauważyć pewne tendencje.

Z zasady fundusze mogą być finansowane *ex ante*, czyli gromadzenie środków niezbędnych do prowadzenia działalności następuje zanim pojawią się problemy w instytucjach finansowych, lub *ex post*. System *ex post* stosowany jest tylko we Włoszech i w Wielkiej Brytanii, choć brytyjski FSCS, poprzez stosowanie opłat rocznych⁹ i dodatkowych¹⁰, zawiera elementy obu metod. Zdecydowana większość

⁶ Systemy wyłącznie z taką funkcją nazywane są *pay-box*.

⁷ Systemy takie określane są jako *risk minimizer*, istnieją w takich państwach europejskich, jak: Belgia, Francja, Hiszpania, Polska, Włochy.

⁸ Początkowo Fundusz był odpowiedzialny za konsolidację sektora bankowego, poprawę wypłacalności instytucji kredytowych, a w roku 2012 poszerzono jego mandat o przeprowadzanie procesu uporządkowanej likwidacji.

⁹ Zależą one od przewidywanych bieżących kosztów administracyjnych i operacyjnych FSCS.

¹⁰ W przypadku większej nieoczekiwanej upadłości banku lub innej instytucji FSCS upoważniony jest do obciążenia uczestników dodatkową opłatą.

Tabela 2. Zasady finansowania funduszy restrukturyzacyjnych w wybranych krajach UE

Kraj	Podstawa naliczenia opłaty	Stawka	Przewidywane zasoby
Fundusze gromadzące środki na zasadach <i>ex ante</i>			
Cypr	wszystkie depozyty z wyjątkiem lokat międzybankowych	0,11% ^{a)}	500 mln EUR do końca 2025 r.
Belgia	suma wartości polis ubezpieczeniowych	0,15% ^{b)}	1,43 mld EUR (w ciągu 3 lat)
	suma depozytów objętych gwarancjami		
Hiszpania FOBR	zasilony przez: – FGDEB FGDC A FGDC C kapitał inicjujący: w wysokości 2,25 mld EUR – budżet państwa w wysokości 6,75 mld euro	brak składek	b.d.
Hiszpania FGDEC	wartość depozytów gwarantowanych	max 0,3%	1% podstawy naliczania opłat rocznych
Irlandia	zgromadzone depozyty	0,2% ^{c)}	b.d.
Niemcy	pasywa pomniejszone o fundusze własne i zobowiązania wobec klientów oraz wartość nominalną derywatów	progresywna od 0,02% do 0,06% w zależności od wielkości banku	około 1 mld EUR rocznie
	derywaty	0,0003%	
Polska	12,5-krotność sumy wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka oraz wymogów kapitałowych z tytułu przekroczenia limitów	max 0,3% ^{d)}	brak
Rumunia	zobowiązania	0,1% ^{e)}	b.d. ^{f)}
Szwecja	łącznie wartość zobowiązań i rezerw	0,036%	2,5% PKB w ciągu 15 lat
Fundusze gromadzące środki na zasadach <i>ex post</i>			
Wielka Brytania	suma środków objętych gwarantowaniem	max 0,3% ^{g)}	b.d.
Włochy	miernik syntetyczny będący wyrazem kondycji banku ^{h)}	stawka nieliniowa	b.d.

^{a)} Do roku 2013 stawka wynosiła 0,095%. Wysokość opłaty nie może przekraczać 20% rocznego zysku do opodatkowania; ^{b)} Dodatkowo wszystkie banki zostały zobowiązane do dokonania jednorazowej wpłaty początkowej na fundusz specjalny (tzw. *entry fee*) w wysokości 0,1% sumy zgromadzonych depozytów objętych gwarancjami według stanu na 30 września 2010 r.; ^{c)} W przypadku zmniejszenia się funduszy systemu poniżej przyjętego poziomu minimalnego bank centralny może nałożyć dodatkowe opłaty. Banki, których kondycja finansowa mogłaby na skutek tych opłat ulec znacznemu pogorszeniu, mogą być od nich zwolnione; ^{d)} Stawka opłaty ostrożnościowej w 2013 r. wynosiła 0,009%, a w 2014 r. – 0,037%; ^{e)} Podstawowym źródłem finansowania Funduszu są opłaty początkowe oraz składki roczne. Opłata początkowa wnoszona jest przez każdą instytucję kredytową przystępującą do systemu gwarantowania depozytów. Wynosi ona 1% wartości kapitału początkowego; ^{f)} Według stanu na 31 grudnia 2011 r. wartość zgromadzonych środków w funduszu wyniosła ponad 1,6 mld lei (równowartość ok. 0,4 mld EUR), co stanowiło 1,5% sumy depozytów objętych limitem gwarancyjnym; ^{g)} Wnoszone są opłaty roczne i dodatkowe; ^{h)} System oceny standingu finansowego banków, dokonywany przez FITD, oparty jest na dość skomplikowanym algorytmie, który uwzględnia cztery wskaźniki: ryzyko, wypłacalność, transformację terminów i efektywność ekonomiczną.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji zawartych na oficjalnych stronach internetowych instytucji gwarancyjnych oraz analizę narodowych aktów prawnych w omawianym zakresie.

państw UE wybrała metodę finansowania *ex ante*. Polega ona na wnoszeniu przez zobowiązane podmioty obowiązkowych opłat – najczęściej raz do roku.

Wielkość wnoszonej opłaty można w sposób liniowy powiązać z przyjętą podstawą lub też uzależnić ją od stopnia ryzyka działalności danego banku. Ten drugi sposób stosowany jest przez fundusz włoski, polega on na tym, że banki obciążone większym ryzykiem ponoszą większe koszty funkcjonowania systemu. W Polsce ryzyko działalności banków jest uwzględnione w podstawie odnoszącej się do wymogów kapitałowych, jednak stawka jest liniowa. W Niemczech zastosowano jeszcze inne rozwiązanie, wprowadzono stawkę progresywną zależną od wielkości banku. W pozostałych państwach przyjęto stawkę liniową, która najczęściej odnosi się do gwarantowanych depozytów. W niektórych państwach określono docelowy poziom środków gromadzonych przez fundusz. W aktach prawnych regulujących działalność większości unijnych funduszy restrukturyzacyjnych znalazły się zapisy o możliwości dodatkowego finansowania w sytuacjach szczególnych.

6. Podsumowanie

Kryzys finansowy uświadomił potrzebę tworzenia funduszy restrukturyzacyjnych, ich brak w sieci bezpieczeństwa finansowego oznacza, że instytucje finansowe, szczególnie te uznawane za istotne dla systemu, są *de facto* chronione przed upadłością – w dodatku za pieniądze publiczne i podatników. W sytuacji braku systemowych rozwiązań w razie wystąpienia kryzysu decydenci nie zawsze są w stanie znaleźć środki na ratowanie systemu finansowego w sposób odpowiedzialny (czego przykładem są działania prowadzone przez władze Cypru).

W UE do czasu kryzysu funkcjonowanie takich funduszy nie było powszechne, z wyjątkiem kilku państw, które przewidywały taką pomoc w ramach istniejących systemów gwarancyjnych. Negatywne konsekwencje kryzysu przyspieszyły proces ich powstawania.

Fundusze restrukturyzacyjne tworzone są zarówno z publicznych, jak i prywatnych źródeł finansowania. Pozytywnie należy ocenić to, że zdecydowana większość państw powzięła decyzję o kumulowaniu środków z wyprzedzeniem, gdyż ten sposób finansowania jest lepszy z perspektywy stabilności finansowej, umożliwia on przeciwykliczne zbieranie składek i wykorzystanie ich w warunkach dekonjunktury.

Literatura

Čihák M., Erlend N., *The Need for Special Resolution Regimes for Financial Institutions – The Case of the EU*, IMF Working Paper 2009, No. 09/200.

Facts and figures on State aid in the EU Member States, Accompanying the document State aid Scoreboard 2012 Update, Report on State aid granted by the EU Member States, Commission Staff Working Document, European Commission, Brussels 2012.

- Franklin A., Carletti E., Gimba A., *The financial implications of banking union*, [w:] *Banking union for Europe. Risk and challenges*, red. T. Beck, Centre for Economic Policy Research, 115, London 2012.
- Koleśnik J., *Pożądany kształt europejskiego, zintegrowanego systemu restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji banków oraz gwarantowania depozytów*, [w:] *Unia bankowa*, red. M. Zaleska, Difin, Warszawa 2013.
- Komunikat Komisji, *Bankowe fundusze restrukturyzacyjne*, Komisja Europejska, KOM(2010), Bruksela 2010.
- KPMG, *Bank Levies – comparison of certain jurisdiction*, Edition IX, June 2012, <http://www.kpmg.com/Global/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/bank-levy-9v2.pdf> (21.01.2014).
- Janusz A., *Resolution jako nowy obszar zadań Bankowego Funduszu Gwarancyjnego*, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Sectio H, Oeconomia* 2013, t. 47/3, XLVII, z. 3.
- Masiukiewicz P., *Bankowe fundusze naprawcze w Unii Europejskiej*, *Zarządzanie i Finanse, Journal of Management and Finance* 4/4, 2013, http://zif.wzr.pl/pim/2013_4_4_8.pdf (22.01.2014).
- Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council establishing a framework for the recovery and resolution of credit institutions and investment firms and amending Council Directives 77/91/EEC and 82/891/EC, Directives 2001/24/EC, 2002/47/EC, 2004/25/EC, 2005/56/EC, 2007/36/EC and 2011/35/EC and Regulation (EU) No 1093/2010, European Commission, Brussels 2012, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0280:FIN:EN:PDF> (20.01.2014).
- Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council establishing uniform rules and a uniform procedure for the resolution of credit institutions and certain investment firms in the framework of a Single Resolution Mechanism and a Single Bank Resolution Fund and amending Regulation (EU), No 1093/2010 of the European Parliament and of the Council, European Commission, Brussels 2013, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0520:FIN:EN:PDF> (20.01.2014).
- Wierzbna R., *Proces budowania unii stabilności fiskalnej w strefie euro*, [w:] *Eseje o stabilności finansowej*, red. A. Alińska, CeDeWu, Warszawa 2012.
- Zingales L., *A tax on short term debt would stabilize the system*, „Financial Times”, 17 December 2009.

THE REVIEW OF EXISTING AND ANTICIPATED SOLUTIONS FOR THE FINANCIAL SECTOR RESTRUCTURING FUNDS IN THE EUROPEAN UNION

Summary: The objective of the paper is to review the existing practices with regard to restructuring funds in the European Union Member States, in the perspective of the concept aimed at their functioning principles harmonization suggested by the European Union. The research method applied in order to carry out the research objective focused on the description of economic phenomena, with particular emphasis on discussing domestic solutions related to the restructuring funds. Prior to these comparisons the theoretical analysis of the role of restructuring funds within the framework of an institutional financial safety net was presented.

Keywords: resolution funds, financial crisis, financial markets regulations.